

соціально-економічного розвитку регіону.

1. Богашко О.Л. Стратегічні перспективи регіональної економіки України // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2004. – №1. – С.259-264.

2. Бубенко П. Т. Регіональні аспекти інноваційного розвитку. – Харків: НТУ «ХПІ», 2002. – 316 с.

3. Регіональна політика та механізми її реалізації / За ред. М.І.Долішнього. – К.: Наук. думка, 2003. – 504 с.

4. Уманець Т.В. Регіональний економічний розвиток України: теоретичні основи управління, інтегральна оцінка, діагностика. – Донецьк: ВІК, 2007. – 340 с.

5. Черевко О.В. Стратегія соціально-економічного розвитку регіонів України. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 424 с.

Отримано 27.08.2009

УДК 331.5

В.Б.РОДЧЕНКО, канд. екон. наук

Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна

РЕГІОНАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ (на матеріалах міст України)

Наведено результати дослідження нерівномірності показників роздрібного товарообігу, реалізації промислової продукції та послуг на душу населення у розрізі міст України. Зроблено висновки про формування передумов економічного розвитку регіонів та України в цілому.

Приводятся результаты исследования неравномерности показателей розничного товарооборота, реализации промышленной продукции и услуг на душу населения в разрезе городов Украины. Сделаны выводы о формировании предпосылок экономического развития регионов и Украины в целом.

The results of research of unevenness of indexes of retail commodity turnover are examined in the article, realization of industrial products and services per capita in the cut of cities of Ukraine. Summed up forming of condition precedents of economic development of regions and Ukraine on the whole.

Ключові слова: регіональний розвиток, економічна стратегія, моніторинг, послуги, товарообіг, виробництво.

Забезпечення стійких передумов соціально-економічного розвитку економіки країни потребує формування єдиної моделі соціально-економічного розвитку економіки. У цей час точаться запеклі дискусії щодо визначення пріоритетних напрямів становлення та розвитку моделі соціально-економічного розвитку економіки України.

На сьогодні головним документом, що визначає передумови формування та реалізації стратегії соціально-економічного розвитку є Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 р. Слід

зазначити, що у плані її реалізації на 2010 р. поступово визначається усвідомлення Урядом потреби у формуванні інформаційного забезпечення стратегічного планування регіонального розвитку. Першим пунктом плану на 2010 р. є забезпечення проведення моніторингу показників розвитку регіонів, районів, міст республіканського і обласного значення для визнання територій депресивними та розроблення програм подолання їх депресивності. Крім того передбачається проведення оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів та моніторингу соціально-економічного розвитку малих міст і селищ.

Принциповість проблематики регулювання регіонального розвитку визначається розробкою ряду законопроектів: "Про територіальний устрій України"; "Про місцеві державні адміністрації" (нова редакція); "Про місцеве самоврядування громади"; "Про службу в органах місцевого самоврядування" (нова редакція); "Про засади державної регіональної політики".

Проте, на фоні значної уваги до проблематики регіонального розвитку залишається своєрідний вакуум аналітичного забезпечення його складових, моніторингу розвитку окремих міст і територій. Існуюча система статистичної звітності не відповідає вимогам оцінки розвитку окремих територіальних одиниць. Сьогодні відчувається нестача комплексних досліджень рівня розвитку регіонів у розрізі окремих міст. Питання соціально-економічного розвитку міст розглядались у наукових роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних учених і практиків [3, 4, 6, 7].

Наприклад, У.Кінг і Д.Кліланд досліджують сутність економічної стратегії міста, розглядаючи три рівні цього поняття. По-перше, «власне економічна стратегія» (стратегія у вузькому розумінні), що вивчається як документально представлена думка про бажаний майбутній стан економіки міста і систему заходів та ресурсів, використовуваних владою міста для наближення цього майбутнього. По-друге, «стратегічний план економічного розвитку», що складається із власне стратегії і блоку документів з її реалізації. Це набір стратегічних програм і дворічний план заходів органів місцевої влади, спрямованих на впровадження економічної стратегії, що реалізують концепцію економічної політики. По-третє, «економічна стратегія як процес», що розуміється як система документів із стратегічного управління разом із організаційними структурами і процедурами, що задають визначені, постійно відтворювані схеми розробки економічної стратегії міста. Вони забезпечують реалізацію стратегічних цілей і завдань [4].

В.П.Удовиченко вважає, що модель соціально-економічного роз-

витку необхідно: «... побудувати на принципах системності, комплексності, безперервності процесів удосконалення, плановості та скоординованості та переконати в її доцільності людей. Базою цієї моделі, безперечно, повинні стати міста, села і селища, їх територіальні громади та органи місцевого самоврядування» [7].

На думку О.Панухника, для обґрунтування стратегічного вибору міста необхідно визначити умови та механізми реалізації стратегії, а істотним фактором, який гальмує цей процес, є слабкість методологічного та методичного забезпечення цих процесів [6].

А.Н.Єгоров поділяє думку про те, що при оцінці стратегії соціально-економічного розвитку міста «... необхідно розмежовувати загальнодержавні і місцеві функції (задачі) управління і забезпечувати відповідність ресурсів, що розподіляються. В іншому випадку оцінка спотворюється, оскільки держава нав'язує органам місцевого самоврядування задачі, рішення яких можливо лише в масштабах всієї країни» [3].

Також питанням розробки стратегії соціально-економічного розвитку регіонів та міст присвячували свої праці такі вчені, як С.І.Бандур, Л.В.Головко, Б.М.Данилишин, Т.А.Заяць, В.Т.Зінич, В.І.Куценко, Г.І.Онищук, М.І.Фашевський, М.А.Хвесик [1, 2, 5, 8] та ін.

Однак, розробки більшості авторів, які вивчають економіку міста, ґрунтуються на вибірках в межах певного регіону, та, незважаючи на активні наукові пошуки у згаданих напрямках, комплексне дослідження науково-методичних засад удосконалення механізму соціально-економічного розвитку міст ще не завершене.

Відтак дослідження тектоніки процесів регіонального розвитку потребує вивчення характеристик розвитку окремих міст. Адже саме міста концентрують у собі переважну частину продуктивних сил суспільства. При цьому, регіональний підхід є недостатньо виваженим, оскільки із загальної території регіону безпосередньо міста займають незначну частину. Тобто, саме дослідження міст як осередків концентрації виробничого і трудового потенціалу, а також передумов забезпечення їх збалансованого розвитку є важливим невирішеним завданням.

Саме тому метою пропонованої статті є висвітлення окремих результатів дослідження показників соціально-економічного розвитку міст України.

Автором здійснена спроба аналізу стану та диференціації розвитку міських комплексів в Україні. З цією метою була сформована вибірка з основних показників соціально-економічного розвитку міст України за 2007 р. Загальний обсяг вибірки складав 180 міст державного, обласного та районного підпорядкування. У пропонованій статті

розглянуто три важливих показника соціально-економічного розвитку міст. При цьому рівень охоплення за аналізованими показниками склав у середньому 85% від загальнодержавних показників.

Виконаний аналіз засвідчив істотні відмінності у рівні показників за окремими містами. В таблиці наведено основні результати проведеного дослідження показників обсягу реалізованої промислової продукції, реалізованих послуг і товарообігу за окремими містами. Подано десять найкращих і десять найгірших показників з вибірки. За десятию найбільших і спостережень вибірки було розраховано середні значення.

Показники соціально-економічного розвитку міст України
в розрахунку на одну особу у гривнях за 2007 р.*

Обсяг реалізованої промислової продукції		Обсяг реалізованих послуг		Обсяг роздрібного товарообігу підприємств	
Десятка найкращих показників					
Авдіївка	142627,6	Чоп	30526,10	Київ	13187,4
Лисичанськ	118607,2	Київ	18736,40	Бориспіль	12085,5
Алчевськ	109893,7	Моршин	18550,50	Ужгород	11562,1
Южне	103731,6	Козятин	16980,10	Дніпропетровськ	9664,2
Кременчук	97758,8	Трускавець	16144,30	Сімферополь	8406,3
Маріуполь	81630,5	Знам'янка	16082,00	Мукачеве	8153,6
Єнакієве	79131,2	Сімферополь	10423,50	Івано-Франківськ	7870,0
Іллічівськ	77633,6	Ялта	8544,70	Донецьк	7856,2
Нікополь	70220,3	Донецьк	8123,80	Одеса	7781,8
Запоріжжя	66495,4	Саки	6480,10	Чернівці	7749,6
Середнє значення	94773,0		15059,2		9431,7
Десятка найгірших показників					
Кіровськ	2114,50	Торез	219,60	Кіровське	682,00
Глухів	2071,90	Кіровськ	214,90	Сніжне	623,10
Очаків	1911,10	Ватутіне	213,30	Брянка	606,60
Чоп	1794,40	Старокостянтинів	209,90	Докучаєвськ	502,30
Знам'янка	1591,80	Славута	195,90	Кіровськ	493,60
Судак	1532,60	Брянка	180,90	Новгородівка	450,80
Яремче	1270,10	Березань	179,30	Дзержинськ	348,70
Брянка	1240,30	Ржищів	121,60	Болехів	284,60
Ржищів	817,50	Новгородівка	94,80	Жданівка	221,90
Енергодар	777,40	Болехів	85,10	Ватутіне	98,30
Середнє значення	1512,2		171,5		431,2

* Складено автором

Аналіз таблиці дозволяє стверджувати про наявність істотної диференціації показників соціально-економічного розвитку міст України. Так, загалом десять найкращих значень обсягу реалізації промислової продукції більше ніж у 62 рази перевищують середні значення десяти найгірших спостережень цього показника.

За рівнем реалізованих послуг на душу населення середні значення найкращої і найгіршої десятки показників різняться більше ніж у 87 разів, а за обсягом роздрібного товарообігу – майже у 22 рази.

Отже, можна стверджувати, що за рівнем споживання (що проявляється у показниках товарообігу) диференціація розвитку окремих міст є значно меншою, порівняно з диференціацією за рівнем виробництва продукції та послуг. Основою цього в першу чергу є державна політика вирівнювання доходів і споживання населення. З іншого боку – політика в сфері вирівнювання розвитку виробничого сектору є менш дієвою.

З огляду на умови постіндустріальної суспільної формації негативним чинником є найбільша диференціація міст України за рівнем реалізованих послуг на душу населення. Найбільша відмінність цього показника свідчить про істотні диспропорції та розбалансованість розвитку найбільш прогресивного сектору економіки – сфери послуг. Як видно з таблиці, найбільший рівень цього показника спостерігається у містах що мають особливо вигідне становище та забезпечують найвищий рівень послуг на одного мешканця за рахунок: концентрації транзитних потоків; концентрації рекреаційних потоків; є найбільшими економічними та культурними центрами. Найнижчий рівень реалізації послуг очікувано спостерігається у малих та середніх містах.

Проблема нерівномірності показників реалізації промислової продукції відбиває загальну картину концентрації виробничого потенціалу галузей машинобудування та металургійної промисловості на сході України.

Таким чином, проведені дослідження свідчать про високу нерівномірність соціально-економічного розвитку міст України, і висвітлює головну проблему реформування розвитку регіонів: державний регуляторний вплив має орієнтуватися не тільки на забезпечення рівних умов існування населення у кожній адміністративно-територіальній одиниці, а й забезпеченні пропорційності розвитку потенціалу виробництва продукції та послуг окремих міст. Реалізація такого підходу дозволить забезпечити ефективне функціонування як економічного механізму окремих міст, так і загальнодержавних процесів розвитку.

1.Бандур С.І., Заяць Т.А., Куценко В.І., Зінич В.Т., Головка Л.В. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи / За ред. Б.М.Данилишина. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 619 с.

2.Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фашевський М.І. Просторова організація продуктивних сил України: мезо- та мікрорегіональний рівень. – Вінниця: Книга-Вега, 2007. – 572 с.

3.Егоров А.Н. Город как социально-экономический объект управления. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2001. – 134 с.

4.Кинг У., Клиланд Д. Стратегическое планирование и хозяйственная политика. – М.: Прогресс, 1982. – 399 с.

5.Онищук Г.І. Проблеми розвитку міського комплексу України: теорія і практика. – К.: Науковий світ, 2002. – 506 с.

6.Панухник О. Малі міста України: стратегії розвитку та механізми їх реалізації // Економічний часопис - XXI. – 2003. – №4. – С.38-41.

7.Удовиченко В.П. Новітні моделі соціально-економічного розвитку міст в умовах формування ринкових відносин та громадянського суспільства. – К.: Заповіт, 2003. – 340 с.

8.Хвесик М.А., Горбач Л.М., Вишневська Н.В. Стратегія соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Волинської області). – К.: Кондор, 2004. – 376 с.

Отримано 14.08.2009

УДК 629.113.012.5

В.Б.КОХАНЕНКО, Б.І.КРИВОШЕЙ, М.І.МИСЮРА,

О.М.ЯКОВЛІСВ, кандидати техн. наук

Університет цивільного захисту України, м.Харків

ОБҐРУНТУВАННЯ КОНСТРУКЦІЇ ШИН ДЛЯ КОЛІСНОЇ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНОЇ ТА ІНЖЕНЕРНОЇ ТЕХНІКИ

Доводиться, що конструкція шини може значно впливати на працездатність і безпеку експлуатації аварійно-рятувальної і інженерної техніки. Наведено експериментальні дані розподілу температурних полів в радіальних шинах і аналіз їх експлуатації. Пропонується застосовувати для аварійно-рятувальної і інженерної техніки спеціальні за конструкцією шини.

Доказывается, что конструкция шины может значительно влиять на работоспособность и безопасность эксплуатации аварийно-спасательной и инженерной техники. Представлены экспериментальные данные распределения температурных полей в радиальных шинах и анализ их эксплуатации. Предлагается применять для аварийно-спасательной и инженерной техники специальные по конструкции шины.

It is proved that tire construction may considerably influence workability and safety of maintenance of rescue and heavy trucks. It is given experimental data of temperature field distribution in radial tires and analysis of their maintenance. It is offered to use tires with specialized construction for such special apparatus as fire, rescue and other heavy trucks.

Ключові слова: конструкція шини, безпека експлуатації, температурні поля, аварійно-рятувальна та інженерна техніка.

Швидкість локалізації та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій визначається надійністю і безпекою експлуатації задіяної спеціальної техніки. Сьогодні все гостріше постає проблема підвищення надійності і безпеки експлуатації цієї техніки.

Для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій використовується спеціальна техніка переважно на шасі вантажних автомобілів ЗІЛ-130, ЗІЛ-131, КамАЗ, КрАЗ. Більша частина цієї спеціальної техніки, котра експлуатується в підрозділах МНС, вже випрацювала свій технологічний ресурс. Отже, її